
THE PRE-SCHOOL CHILDREN'S SOFT SKILLS FORMATION - PARTICIPANTS IN INCLUSIVE EDUCATION

Chrissoula Nedyalkova

“Prof. D-r Assen Zlatarov” University – Burgas, Bulgaria, sul_m@abv.bg

Abstract: The presence of soft skills (generic competencies) in pre-school education programs is now not elective but a compulsory. Moreover, it is imposing in the context of the dynamic development of the labor market and the search for effective approaches to their early childhood development. Unlike knowledge and specific professional skills, portable skills can never be "out of use." On the contrary, every social situation benefits from them and enriches them. They are the "common language" between employers and educational institutions because they contain the factors that create the good rating of educational services. The formation of these important personal skills should start from an early age and important factors are the family, community, social and especially educational institutions with which the child interacts. In the process of inclusive education of children with special educational needs, there are various concerns for all participants in the process, which put barriers and reduce the chances of success in bringing the child into the kindergarten. Overcoming these concerns can be accomplished by motivating all participants in inclusive education. There are many researches, strategies and techniques for motivating adults (pedagogues, parents, etc.) in this process. But there are not enough studies and models to motivate children with special educational needs. Therefore, the purpose of this research is to find out the possibilities of forming this transferable skills in pre-school children participating in inclusive education as an activity that meets one of the objectives set out in the Pre-school and School Education Act, namely - competences to understand and apply the principles, rules, responsibilities and rights that result from membership in the European Union.

Keywords: soft skills, inclusive education, children with special educational needs, techniques to motivate participants

ФОРМИРАНЕ НА ПРЕНОСИМИ УМЕНИЯ ПРИ ДЕЦА ОТ ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ - УЧАСТНИЦИ В ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ**Хрисула Недялкова**

Университет “Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас; sul_m@abv.bg

Авторът изказва благодарност към научен проект № НИХ – 413/2018 г. „Изследване на контекстните компетенции в предучилищна и начална училищна възраст и разработване на конкретни педагогически модели за подкрепа на детската личност“ за финансиране на настоящата работа.

Резюме: Включването на обучение в преносими умения (soft skills, generic competences) в университетски програми за предучилищно образование вече отдавна не е дискуссионно, а задължително. Нещо повече, все повече се налага в контекста на динамичното развитие на пазара на труда и в търсенето на ефективни подходи за формирането им от ранна детска възраст.

За разлика от знанията и конкретните професионални умения преносимите умения никога не могат да се окажат ненужни. Точно обратното – всяка социална ситуация се ползва от тях и ги обогатява. Те са „общият език“ между работодатели и образователни институции, защото в тях се съдържат факторите, създаващи добрия рейтинг на образователните услуги. Формирането на тези важни за личността умения трябва да започне от ранна възраст и важни фактори за това са семейството, общността, социалните и особено - образователните институции, с които детето взаимодейства. В процеса на приобщаващото образование на деца със специални образователни потребности пред всички участници в него стоят различни опасения, които поставят бариери и намаляват шансовете за успех в приобщаването на детето в детската градина. Преодоляването на тези опасения може да се осъществи чрез мотивиране на всички участници в приобщаващото образование. Съществуват много изследвания, стратегии и техники за мотивирането на възрастните (педагози, родители и други) в този процес. Но за мотивирането на децата в приемащата детето със специални потребности образователна среда няма достатъчно изследвания и модели. Затова целта на настоящото изследване е да се проучат възможностите за формиране на тези преносими умения при децата

от предучилищна възраст - участници в приобщаващото образование като дейност, покриваща една от целите, поставени в Закона за предучилищното и училищното образование, а именно - насочени към формиране на компетентности за разбиране и прилагане на принципите, правилата, отговорностите и правата.

Ключови думи: преносими умения, приобщаващо образование, деца със специални образователни потребности, техники за мотивиране на участниците

Включването на обучение в преносими умения (soft skills, generic competences) в университетски програми за подготовка на педагогически специалисти в предучилищното образование вече отдавна не е дискусивно, а задължително. Нещо повече, все повече се налага в контекста на динамичното развитие на пазара на труда и в търсенето на ефективни подходи за формирането им у децата от ранна детска възраст.

За разлика от знанията и конкретните професионални умения преносимите умения никога не могат да се окажат ненужни.

Формирането на тези важни за личността умения трябва да започне от ранна възраст и важни фактори за това са семейството, общността, социалните и особено - образователните институции, с които детето взаимодейства. В процеса на приобщаващото образование на деца със специални образователни потребности пред всички участници в него стоят различни опасения, които поставят бариери и намаляват шансовете за успех в приобщаването на детето в детската градина.

Преодоляването на тези опасения може да се осъществи чрез мотивиране на всички участници в приобщаващото образование. Съществуват много изследвания, стратегии и техники за мотивирането на възрастните (педагози, родители и други) в този процес. Но за мотивирането на децата в приемащата детето със специални образователни потребности среда няма достатъчно изследвания и модели.

Част от целите, поставени в Закона за предучилищното и училищното образование са насочени към формиране на следните компетентности:

- Придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности
- Придобиване на компетентности за прилагане на принципите за устойчиво развитие
- Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот
- Придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорното гражданско участие
- Придобиване на компетентности за разбиране на глобални процеси, тенденции и техните взаимовръзки...[2, раздел III].

От тук произтича и *целта* на настоящото изследване - да се проучат възможностите за формиране на тези преносими умения при деца от предучилищна възраст - участници в приобщаващото образование като дейност, покриваща една от целите, поставени в Закона за предучилищното и училищното образование, а именно - насочени към формиране на компетентности за разбиране и прилагане на принципите, правилата, отговорностите и правата

Предмет на изследването е проследяване на динамиката при формиране на преносими умения:

- лична ефективност

- общуване в разнообразна (приобщаваща среда)

Хипотеза на изследването: формирането на тези преносими умения ще стимулира преодоляване на бариерите в общуването с децата със СОП при децата от приемащата среда.

Най-общо *задачите* на този етап от изследването се свеждат до формиране у детето на [5]:

- Умение на детето да изразява *собствено мнение* - то е израз на упражненото му право на свобода..

Тя стимулира самостоятелната изява на личността на детето и е необходима за формирането и на *позитивно мислене*.

Умения да си *партнира* с връстниците - партньорството най-добре се изразява, диагностицира и възпитава в играта. В нея детето има възможност да координира собствените действия с действията на партньора, което се изразява в: обсъждането на цели, чужди идеи и инициативи в процеса на договарянето и самата игра и вземането на взаимноприемливи решения. В това се състои нагласата за партньорство и се възпитава взаимна отговорност. В сравнение с партньорството дете – възрастен, партньорството дете – дете е по-продуктивно в плана на осъществяването на просоциалното поведение, но все пак изходна негова точка е партньорството на детето с възрастния. За детския учител е много важно навреме да осъзнае

еволюционната ценност на взаимодействието на детето с връстниците, за да създава стимулиращи го ситуации, които да обезпечават детските контакти и да утвърждават нормите във взаимоотношенията [9].

- *Изслушване на другите* е умение, подпомагащо разбирането на другите. То е и едно от правилата на екипната работа, и се състои в това да научи детето: да не прекъсва другия; да не критикува неговото мнение /без да е необходимо да е съгласен с него/;

- *Чувствителност към потребностите на другия*. Афективното, емоционалното отъждествяване с другия води до вживяване в неговите усещания и усещане на неговата душевност.

Заключение: Изследването ще се проведе в три етапа. За реализиране на целта и задачите на втория етап от изследването предстои изготвянето на инструментариум и формираща програма.

ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Игнелзи, С. Учебна среда и обучение на децата със специални педагогически потребности, С. 2001.
- [2]. Лечева Г. Ключовите компетенции на студентите – бъдещи учители в контекста на процеса Болоня. Научни трудове на Русенския университет - 2009, том 48, серия 6.2
- [3]. Недялкова, Х. Аспекти на интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности – част I, Годишник на Университет “Проф. д-р Асен Златаров”. Бургас. т.ХХХІІІ, 2004.
- [4]. Недялкова, Х., Квалификация на масовия учител за интегрирано обучение на лица със специални образователни потребности, академично списание „Управление и образование”, т.VI (1), Бургас, 2010.
- [5]. Недялкова, Х. Формиране на елементи на социална компетентност у 5-7-годишните деца чрез възпитание в техните права. Дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор”. 2002.
- [6]. Недялкова, Х. Техники за мотивиране на участниците в интегрираното обучение, Шумен, 2011.
- [7]. Радулов, В. Децата със специални образователни потребности и обществото, Б. 1996.
- [8]. Славин, Р. Педагогическа психология, С. 2004.
- [9]. Актуальные педагогические проблемы социальной психологии развития /материали от международна научно – практическа конференция/, Минск, 1998.
- [10]. Tulgan, Bruce. [Bridging the Soft Skills Gap: Teaching the Missing Basics to Today's Young Talent](#) (Wiley/Jossey-Bass, September 2015.)
- [11]. Tulgan, Bruce. The 27 Challenges Managers Face (2014)
http://keyconet.eun.org/c/document_library/get_file

Нормативни документи:

- [1]. Закон за предучилищното и училищното образование в сила от 01.08.2016г., обн. ДВ.бр.79, 13.10.2015г.
- [2]. Наредба за приобщаващото образование, МОН. 2017.

